

УДК 338.262

Фатюха Н. Г.¹, Мануковська В.В.²

¹канд. економ. наук, доц. НУ "Запорізька політехніка"

²студ. гр.ФЕУ-712м НУ "Запорізька політехніка"

СУТНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ЇЇ РОЗВИТКУ

У XXI столітті важко уявити повноцінну життєдіяльність людини, суспільства та держави без енергії та енергетичних ресурсів. Значущість енергетики стає вагомою в умовах соціально-економічних криз, воєнного або надзвичайного стану, в інших складних обставинах. Саме тому на рівні окремих держав і міжнародних організацій актуальними стали питання забезпечення енергетичної безпеки, енергетичної політики, екологічно орієнтованої енергетики, енергетичного сталого розвитку тощо.

Зважаючи на кризові явища останніх років, повномасштабне вторгнення на територію України 2022 року, руйнування об'єктів критичної інфраструктури постала потреба у вивченні проблематики забезпечення енергетичної безпеки, енергетичного суверенітету та сталого розвитку держави [1].

У відповідності до класичного визначення поняття, яке надане Міжнародним енергетичним агентством енергетична безпека – це безперервна наявність енергоресурсів за доступними цінами. Однак, вказане формулюванням енергетичної безпеки стосується лише окремих категорій: фізична наявність ресурсів, безперервність їх постачання та економічна доступність [2]. Енергетична безпека - це спроможність технічно надійним, економічно ефективним та екологічно прийнятним способом задовольняти потреби суспільства в енергоресурсах, забезпечувати стале функціонування національної економіки у нормальних і кризових умовах, захищати суверенітет держави у формуванні та здійсненні політики захисту національних інтересів».

Для уніфікації процесів оцінки та стратегування в енергетичній безпеці використовують методологію системного підходу, який дає змогу описати енергетичну безпеку через виокремлення в ньому таких блоків:

- система як ціле, що визначає її ціннісні характеристики, роль у більшій системі (інтегрованість у неї, рівень суб'єктності);
- елементи та зв'язки системи, що характеризують інституційну та організаційну визначеність, а також забезпеченість ресурсами (правовими, фінансовими, матеріальними, інформаційними, людськими тощо);
- функції й ролі у системі, що регламентує завдання її елементів, їх відповідність установленим вимогам і спроможність надавати цільові послуги;
- процеси системи (виробничі, управлінські, сервісні, трансформаційні), що визначають її керованість, узгодженість дій, їх результативність та ефективність;

- матеріал системи, що визначає якісні характеристики системи, її елементів, зв'язків, процесів [3].

Стратегічний підхід вкрай важливий для такої складної галузі економіки, як енергетика. В умовах нестабільної ситуації у геополітичній сфері, зважаючи на обмеженість енергетичних ресурсів та потребу розвиватися екологічно і з турботою про довкілля, необхідно розуміти всі потенційні ризики і загрози, які можуть вплинути на український енергетичний сектор. Стратегія енергетичної безпеки України необхідна, щоб забезпечити прогнозованість розвитку і стійкість енергосистеми, своєчасну ідентифікацію загроз та запобігання їм [2].

Стратегічні цілі забезпечення енергетичної безпеки та завдання з їх досягнення спрямовуються на реалізацію пріоритетів розвитку країни в економічній, соціальній, екологічній, інфраструктурній, науково-технологічній сфері, відповідно до цілей сталого розвитку. Стратегія енергетичної безпеки визначає такі стратегічні цілі забезпечення енергетичної безпеки та пріоритетні завдання для реалізації її позитивної трансформації:

- доступність джерел енергії та енергоресурсів всіх видів для споживачів;
- стійкість функціонування енергетичного сектору;
- економічна ефективність функціонування енергетичного сектору, систем енергозабезпечення та імпортозаміщення мінеральної сировини;
- енергетична ефективність використання енергоресурсів та енергоефективності національної економіки;
- екологічно прийнятний вплив енергетики на навколишнє середовище;
- інтеграція енергетичного сектору в політичний, технологічний, технічний, економічний та правовий простір ЄС;
- незалежність у формуванні та реалізації внутрішньої та зовнішньої політики у сфері енергетики, забезпечення реалізації національних інтересів;
- розвиток науково-технічного, інноваційного та освітнього потенціалу України для потреб енергетичного сектору [4].

Систематичне оцінювання загроз енергетичній безпеці та складання на основі його результатів стратегій розвитку дозволить сформувати пропозиції для удосконалення державної політики у цій сфері та підвищення ефективності господарської діяльності підприємств паливно-енергетичного комплексу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Остудімов Б. А. Забезпечення енергетичної незалежності держави та конституційних прав людини / Остудімов Б. А. // Філософські та методологічні проблеми права. – 2022. – № 2 (24). – С. 70 - 79.

2. Шевченко О. А. Енергетична безпека як невід'ємний елемент забезпечення економічної безпеки держави в стратегіях національної безпеки

України / О. А. Шевченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2021. – № 67. – С. 163 - 168.

3. Визначення рівня та оцінювання загроз енергетичній безпеці : збірник аналіт. доп. / [О. М. Суходоля, Г. Л. Рябцев, Ю. М. Харазішвілі, Д. Г. Бобро , С. П. Завгородня] ; за ред. О. М. Суходолі. – Київ : НІСД, 2022. – 160 с.

4. Розпорядження КМУ "Про схвалення Стратегії енергетичної безпеки" від 4 серпня 2021 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-2021-%D1%80#n10>